

บทความที่ ๑๒

ข้อควรรู้ก่อนไปศาลปกครอง : ฟ้องคดีต่อศาลปกครองต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขใดบ้าง

คดีที่ศาลปกครองมีอำนาจไต่พิจารณาพิพากษาได้นั้น นอกจากจะต้องเป็นคดีปกครองแล้ว ยังจะต้องปรากฏด้วยว่า ผู้ฟ้องคดีได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการฟ้องคดีครบถ้วนแล้ว ดังนี้

๑. เป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ซึ่งได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องมาจากการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดของหน่วยงานปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐตามที่กฎหมายกำหนด เช่น เป็นนักศึกษาที่อยู่ในบังคับของระเบียบของมหาวิทยาลัยที่เป็นเหตุให้นำคดีมาฟ้อง เป็นข้าราชการที่ถูกผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษทางวินัย ซึ่งต้องการจะโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวของผู้บังคับบัญชา เป็นต้น และในการฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจะต้องเป็นผู้มีความสามารถตามกฎหมาย ถ้าผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ไร้ความสามารถจะดำเนินคดีได้ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องว่าด้วยความสามารถ เช่น ในกรณีที่ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้เยาว์จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้แทนโดยชอบธรรมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เสียก่อน เว้นแต่ผู้เยาว์ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี บริบูรณ์

๒. ได้ดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามขั้นตอนหรือวิธีการที่กฎหมายกำหนดแล้ว ถ้าผู้มีสิทธิฟ้องคดีไม่เห็นด้วยกับการกระทำเรื่องใดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะต้องดำเนินการโต้แย้งหรือคัดค้านการกระทำในเรื่องนั้น ต่อเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ของฝ่ายบริหารให้เสร็จสิ้นเสียก่อน จึงจะนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้ หรือในกรณีที่กฎหมายเฉพาะกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการโต้แย้งหรือคัดค้านการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้โดยเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ.๒๕๐๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดว่า ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ออกใบอนุญาตหรือไม่ต่ออายุใบอนุญาตให้ตั้งสถานบริการ ผู้ขอใบอนุญาตหรือผู้ขอต่อใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือปลัดกระทรวงมหาดไทยภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการไม่ออกใบอนุญาต หรือในกรณีที่กฎหมายเฉพาะมิได้กำหนดขั้นตอนหรือวิธีการโต้แย้งคัดค้านการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้โดยเฉพาะ ถ้าการกระทำนั้นมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง เช่น คำสั่งไม่อนุญาต คำวินิจฉัยอุทธรณ์ และเป็นคำสั่งที่มีได้ออกโดยคณะกรรมการหรือรัฐมนตรี ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งดังกล่าวจะต้องยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้นภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งนั้นเสียก่อน

๓. จัดทำคำฟ้องตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งไม่มีแบบฟอร์มกำหนดไว้ตายตัว กฎหมายกำหนดไว้แต่เพียงว่าจะต้องทำคำฟ้องด้วยวาจาหรือฟ้องทางโทรศัพท์ไม่ได้ ในการเขียนคำฟ้องจะต้องใช้ถ้อยคำสุภาพ โดยต้องมีรายการครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังต่อไปนี้

๓.๑ ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ฟ้องคดี

๓.๒ ระบุชื่อหน่วยงานทางปกครองที่เกี่ยวข้องอันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี เช่น กรม เทศบาล หรือชื่อตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี เช่น อธิบดี นายอำเภอ เป็นต้น

๓.๓ สรุปรายการกระทำและข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีตามสมควร เช่น ผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหายจากการกระทำของหน่วยงานทางปกครองใดหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดในเรื่องอะไร อย่างไร ที่ไหนและเมื่อใด เพื่อให้ศาลเข้าใจและตรวจสอบจากคำฟ้องได้ว่าเป็นคดีปกครองที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองหรือไม่และปฏิบัติตามเงื่อนไขการฟ้องคดีโดยถูกต้องครบถ้วนหรือไม่

๓.๔ ระบุคำขอของผู้ฟ้องคดีว่าต้องการให้ศาลแก้ไขหรือเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายอย่างไร ซึ่งคำขอนั้นจะต้องอยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่กำหนดให้ได้ เช่น ขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่ง

พักใช้ใบอนุญาต แต่ถ้าผู้ฟ้องคดีสั่งให้ศาลลงโทษทางวินัย หรือสั่งลงโทษทางอาญาแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งนั้น ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จะกำหนดให้ได้

๓.๕ ลงลายมือชื่อของผู้ฟ้องคดี

เอกสารและพยานหลักฐานที่ต้องแนบมีดังนี้

๑. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรที่ทางราชการออกให้พร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง

๒. หนังสือมอบอำนาจ หากให้ผู้อื่นดำเนินการฟ้องคดีให้ พร้อมปิดอากรแสตมป์ ๑๐ บาท กรณีที่มอบอำนาจให้กระทำการครั้งเดียว ถ้ากระทำการหลายครั้ง อากรแสตมป์ ๓๐ บาท

๓. กรณีที่ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถต้องมีหนังสืออนุญาตหรือแสดง ความยินยอมให้ฟ้องคดีมาด้วย

๔. แนบพยานที่เกี่ยวข้องมาด้วยถ้ามี หากไม่สามารถแนบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาด้วย ได้เพราะอาจจะอยู่ในการครองครองของรัฐให้ระบุมาด้วย

๕. สำเนาคำฟ้องและสำเนาพยานหลักฐานที่ผู้ฟ้องคดีรับรองสำเนาถูกต้องให้ครบถ้วน ตามจำนวนของผู้ถูกฟ้องคดีพร้อมยื่นมากับคำฟ้อง

๔. ยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีระยะเวลาสั้นกว่าคดีแพ่ง โดยกฎหมาย ได้กำหนดระยะเวลาในการฟ้องคดีไว้แตกต่างกัน ดังนี้

๑. การฟ้องคดีขอให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่งทางปกครองหรือขอให้สั่งห้ามการกระทำ ทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ยื่นฟ้องภายใน ๙๐ วันนับตั้งแต่วันที่รับรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี อย่างไรก็ตาม ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒ กำหนดว่า ผู้ออกคำสั่ง จะต้องระบุระยะเวลาและวิธียื่นคำฟ้องไว้ในคำสั่งดังกล่าวด้วย มิฉะนั้น ระยะเวลาการฟ้องคดีจะขยายจาก ๙๐ วัน เป็น ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีรับทราบคำสั่ง

๒. การฟ้องคดีว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมาย กำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร ผู้ฟ้องคดีอาจฟ้องคดีได้ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่รู้เหตุแห่งการฟ้องคดี

๓. การฟ้องคดีเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ยื่นฟ้องภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่รู้เหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกิน ๑๐ ปี

๔. การฟ้องคดีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ให้ยื่นฟ้องภายใน ๕ ปีนับแต่วันที่รู้เหตุ แห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกิน ๑๐ ปี

๕. การฟ้องคดีปกครองเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เช่น การฟ้องเพิกถอนโฉนด ที่ดินที่ออกทับหนองน้ำสาธารณะ หรือการฟ้องคดีเกี่ยวกับสถานะบุคคล เช่น การโต้แย้งเกี่ยวกับสัญชาติของ บุคคลจะยื่นฟ้องคดีเพื่อใดก็ได้

อย่างไรก็ตาม คดีปกครองที่ยื่นฟ้องเมื่อพ้นกำหนดเวลาการฟ้องคดีตามปกติแล้ว ถ้าศาลปกครอง เห็นว่าคดีที่ฟ้องนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือมีเหตุจำเป็นอื่นโดยศาลเห็นเองหรือคู่กรณีมีคำขอ ศาลปกครองนั้นจะรับไว้พิจารณาก็ได้

ที่มา : สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง

.....